

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XL. Præterea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

quis ab ea semel appellauerit, potest tamen, si appellationem deseruit, & denuò Iudici se sistit, iterum appellare, si Iudex eandem interlocutoriam renouet. Tertia autem vice appellatio non conceditur.

3. Pro cuius rei intellectu adverte. Quod sententia interlocutoria non transit in rem iudicatam, adeòque à Iudice semper retractari, aut immutari potest. *l. Quod iussit. 14. ff. de re iudicat. ubi rubr. Bart. ait: quod Iudex sententiam suam interlocutoriam retractare possit, non definitiuam. Veruntamen si sententia interlocutoria confirmata seu bis pronuntiata sit, tunc revocari seu retractari nequit, quia transisse censetur in rem iudicatam, sicuti annotauit Franc. hic ante Conclus. 5. ex doctrina gl. in Clem. ult. verb. Super ca. h. t.*

CAPITVLVM XL.

Præterea:

PARAPHRASIS.

Cælestinus III. consultus erat super hoc casu, Episcopus, aliusve Ecclesiasticus Iudex talem sententiam tulit contra Sempronium, si intra dies 20. non satisfeceris laeso à te Titio, ipso facto excommunicatus, interdictus, vel suspensus sis; Sempronius à lata sententia appellat, & intra dies 20. satisfacere intermittit. Quæritur, hunc censuram contrahat.

Resp. Papa eum non contrahere, sed propter appellationis obstaculum, tutum ab excommunicatione aliàue censura Episcopi esse.

SUMMARIUM.

1. Appellatio post latam sententiam censuram sub conditione, nisi intra dies 30. vel 20. restituas vel satisfacias, si facta est ante euentum conditionis, censuram suspendit.
2. Appellare licet à censura lata sub conditione, etiam post decendum, ante euentum tamen conditionis.
3. In aliis sententiis conditionalibus id non licet.

4. An & quomodo pendente conditione, sub qua censura lata est in Titium, & ipse mutet domicilium, eueniente conditione incurrat censuram?

Not. vnic. Appellatio post latam sententiam censuræ sub conditione, nisi intra dies 30. vel 20. restituas, aut satisfacias, si facta sit ante euentum conditionis suspendit sententiam censuræ, ita vt non contrahatur, tametsi conditio non seruetur seu non restituatur. Ratio est; quia censuram aliquis incurrere non potest, nisi obligetur præcepto ac sententiâ, atqui post appellationem interpositam aliquis non obligatur sententiâ & præcepto Iudicis, cum eius effectus & vis suspensa sit, ergo tametsi agat contra sententiam & præceptum, videlicet non restituendo, tamen censuram non incurrit. Sed neque peccare censendus est, si, vt communiter fieri solet, non à sola sententia censuræ, sub conditione lata appelletur, sed etiam ab ipso præcepto secundum se, sicuti annotauit Suar. de censur. s. 6. Disp. 3. n. 1.

Obijcitur conditionalis dispositio adueniente conditione purificatur adeò, vt per iuris fictionem perinde sit, ac si initio purè & absolute dispositio facta esset. *l. Potior. 11. ff. de pig. 20. ubi dicitur: si sub conditione stipulatione facta hypothea data sit, quæ pendente alius credit purè, v.g. pecuniam, & accepit eandem hypothecam, hoc casu eum, qui prius sub conditione stipulatus est, potiore esse, cum enim semel, inquit lex, conditio exiit, perinde habetur ac si illo tempore, quo stipulatio interpolata est, sine conditione facta esset, vbi DD. aiunt: quod dispositio iuris fictione retrahitur ad tempus, quo facta est, ergo etiam in nostro casu, si conditio impleta sit, videlicet restitutio diebus 20. intermissa, censeri debet excommunicatio purè lata & consequenter appellatio, quæ sententiam secuta fuit, nullius roboris esse.*

Facilis est responsio, quod conditio impleta retrahatur, si disponens id velit, & velle possit, aut saltem debeat. Exemplum est,

est, si quis puellæ vni nuptias promittat sub conditione, si Pater suus consensum dederit, & postea pendente conditione alteri puellæ promittat, postea impleatur conditio, quia parens consensum dedit, hoc casu valent sponsalia priora, non posteriora, perinde ac si ab initio absolutè facta essent, quia spondentis hæc potuit esse voluntas, & si non fuit, esse debuit, quia euentum conditionis sponsus expectare debebat, ita vt alteri puellæ alio modo se obligare non potuerit; at verò in nostro casu Iudex, qui censuram infert sub conditione, nisi intra dies 20. parti læsæ satisfiat, nec vult, nec potest velle, vt sententia excommunicationis retrahatur adueniente conditione ad tempus, quo lata est: nam de substantia cuiuscunque censuræ est, vt eam præcedat transgressio & contumacia; si autem conditio posita sit, nisi restitutio fiat intra dies 20. quòd transgressio & contumacia concipi non possit, ante finitum terminum, consequenter nec censura; quibus consentit doctrina recepta apud *Franc. hic quest. 3. excommunicationem retrahi, tametsi Iudex dixerit, nisi intra dies 20. restitueris. volo, vt ab hoc tempore excommunicatus sis.*

2 Occasione textus, Quæritur I. Num à censura lata sub conditione appellari possit, etiam post 10. dierum lapsum, si conditio adhuc pendens sit. Affirmat *Gloss. hic. verb. Impedire. Ioann. Andr. n. 17. Nauarr. in man. c. 27. n. 72. Suar. D. 3. 5. 6. n. 4. Anila p. 2. c. 5. D. 5. d. 11.* Quæ sententia vti communiter recepta est contra *Abb. hic. n. 8.* ita etiam valdè probabilis est, tum argumento huius Capituli, in quo absolutè dicitur medio tempore intra latam sententiam, & impletam conditionem appellari posse, ita vt censura non incurratur; tum verò ratione, quam *Innoc. hic* affert, & bene explicat *Fran. cit. l.* quia præcipiens aliquid sub censura incurrenda, nisi hoc fiat, pendente conditione continuò grauat, & ideò continuò à tali grauamine appellari potest, donec conditio impleatur, tunc enim censura effectum suum statim consequitur, & excommunicationem secum trahit, vt appel-

lationi locus nullus sit. *c. Pastoralis. 53. §. Verùm. hoc tit.*

3 Sed in aliis sententiis conditionalibus alia ratio est, quia conditio eueniens facit, vt sententiæ adimpletio retrahatur, perinde ac si in initio absolutè lata fuisset. v.g. si percussus ex vulnere moriatur, hæc pœna percussori de creta sit; hoc casu appellari debet intra 10. dies post latam sententiam, nam si conditio seu mors eueniat censebitur sententiæ purè lata ab initio, ideòque n. si intra 10. dies post eam latam appellatum sit, non valet appellatio, *iuxta l. 1. §. biduum ff. quando appellandum sit.* vbi dicitur: Tametsi sententia à Iudice ferenda sit purè, non sub conditione, tamen si sub conditione feratur, validam esse & tempus appellationi concessum, esse numerandum à momento latæ sententiæ, non euenientis conditionis.

4 Quæritur II. Si pendente conditione, sub qua censura lata est in Titium, ipse mutet domicilium & forum, num conditione veniente incurrat censuram.

Resp. Cum Archi. Diacono, quem citat, & sequitur *Ioan. Andr. in c. Cum sint. n. 19. de regul. jur. in 6. Franc. hic col. 4. Suar. Disp. 3. f. 5.* distinguendum esse: vel censura lata sub conditione fertur per modum sententiæ iudicialis in aliquem, qui à Iudice in causa illa (seu de crimine, seu de contractu aliquo, & beneficio &c. agatur) præuentus fuit, hoc casu, eiusdem Iudicis sententia hominem constringit, ita, vt tametsi domicilium mutet, adeòque absolutè subditus esse desinat, tamen in ordine ad eam causam subiectus maneat, iuxta *cap. Proposisti. 19. & c. ult. de foro compet. & l. Cum quadam. 19. ff. de iurisd. omnium Iudicum.* consequenter censuram incurrare possit, sicut docet *gloss. recepta hic in fine, & dixi in cit. c. ult. & in Disp. de iurisd. Ordinarij. concl. 20.*

Vel censura lata est à Superiore per modum puri præcepti, vt si Clerico præcipiatur sub censura, ne aleis lndat, hospitia publica frequentet, & postea idem Clericus aliò se transferat (non tantùm secundùm locum, quandoquidem etiam absens iurisdictioni subiectus esse potest) sed etiam iurisdic-

ditionem mutando videlicet domiciliū transferendo, tunc non potest censuram incurere, cū deficit fundamentum & ratio censuræ; si enim deficit iurisdicctio, etiam vis præcepti pendens à iurisdicctione, idèoque nec locus est transgressioni aut contumaciæ, quæ simili ratione inquit *Suar.* si lata sit censura, nisi læso restitutio fiat intra dies 20. & interim læsus condonet, non incurritur censura, cū præceptum in hoc casu obligare desinat. Idèmq; dicendum si terminus temporis prorogetur à parte læsa, quippe in cuius gratiam terminus adiectus fuit, consequenter pars favori suo renuntiare potest seu in totum, seu ex parte & secundum dilationem, sicuti hîc tradit *Abbas num. 4.*

CAPITVLVM XLI.

Secundo.

PARAPHRASIS.

Quæsierat aliquis ex Cælestino III. Si Pontifex plures articulos causæ alieni commiserit, sed vni tantum articulo adiecit, ut definireretur, remota appellatione, num pais saltem super aliis articulis appellare possit.

Ad hoc resp. Cælestinus, eū secundum B. Gregorium primum Papam (*l. 26. in Job. c. 7.*) verba intentioni deseruire debeant, atque hæc sit intentio Pontificis, ut in omnibus articulis, qui in cōmissione continentur, iustitia suum effectum consequatur, idè in omnibus articulis censi debet appellatio remota, quia nihil interest, num appellatio inibeatur in principio semel aut iterum, in medio, an in fine; quia utriusque jure colligitur, ea, que in principio sunt ad medium & finem, & illa quæ in medio sunt ad finem & principium sæpè referri contingit.

S V M M A R I V M.

1. In quavis dispositione intentio magis disponemis, quam verba considerari debent.
2. Si per rescriptum plures articuli inter se

connexi committantur cum clausula: Remotâ appellatione, vni eorum adiecta, intelligitur de omnibus.

Si articuli sint non connexi, & clausula illa in principio aut fine sit posita, referenda ea est ad omnes, si inter capitula seu in medio, ad precedentia tantum referri debet.

3. Recusans iudicem delegatum tanquam suspectum, causam suspicionis alligare debet coram iudice recusato, & probare eoram arbitris.

NOT. I. In quavis dispositione intentio potius disponemis quam verba considerari debent: nam verba inferuiunt intentioni, tanquam signa subordinata, cū sint notæ passionum, seu intentionum in anima, sicuti Aristoteles docuit, consequenter, si de intentione constet, de verbis, quibus usus est disponens legem, aut præceptum ferens, solliciti esse non debemus, qua de re dixi in *l. 1. tr. 4. c. 19.*

NOT. II. Si vnum negotium principale commissum sit, & vni eius articulo adiecta clausula, appellatione remota procedas, ea etiâ de reliquis articulis intelligi debet, idque propter connexionem articulorum, quam habent in vna causa principali; sin autem diversi articuli sint, & non connexi seu dependentes inter se, tum refertur num clausula posita sit in principio aut fine rescripti, tunc ad omnes articulos refertur. *l. 3. §. filius. ff. de liberis. & posthumis.* Et *c. Inquisitioni. h. t.* vbi dicitur: quod clausula posita ante omnia Capitula, vel post, ad omnia referatur; an verò posita sit clausula inter capitula seu in medio, tum ad precedentia tantum referri debet. Exemplum est, si clausula transactioni adiecta sit in principio & fine, per quam omni remedio rescindendæ transactionis renuntiatum sit, extenditur clausula ad omnia Capitula, præsertim si in fine posita fuerit secundum Regul. *DD. in l. 1. ff. de liberis præturiis*, quod clausula in fine posita referatur ad omnia antecedentia, sin autem vni articulo transactionis clausula apposita fuerit, ita ut sit veluti pars eius, vel si post plures articulos